

Sosiaalibarometri 2010

Mediainfo

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry

19.4.2010

Sosiaalibarometrin® toteutus

- ♡ 20. vuotuinen Sosiaalibarometri (1991 alkaen)
- ♡ Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto (STKL) toteuttaa
- ♡ Aineisto kerätty vuodenvaihteessa verkko- ja postikyselyin
- ♡ Vastaajatahot: sosiaalijohto, terveyskeskukset, Kelan toimistot, työ- ja elinkeinotoimistot sekä sosiaalihuollosta vastaavat lautakunnat
 - valtakunnallisesti kattava, johdon näkemys
- ♡ Kokonaisvastausprosentti 53 (n=576)

I

Hyvinvoinnin kaksi vuosikymmentä: kokonaishyvinvointi kohentunut, samat ryhmät heikoimmilla

20 vuoden trendejä (1/2)

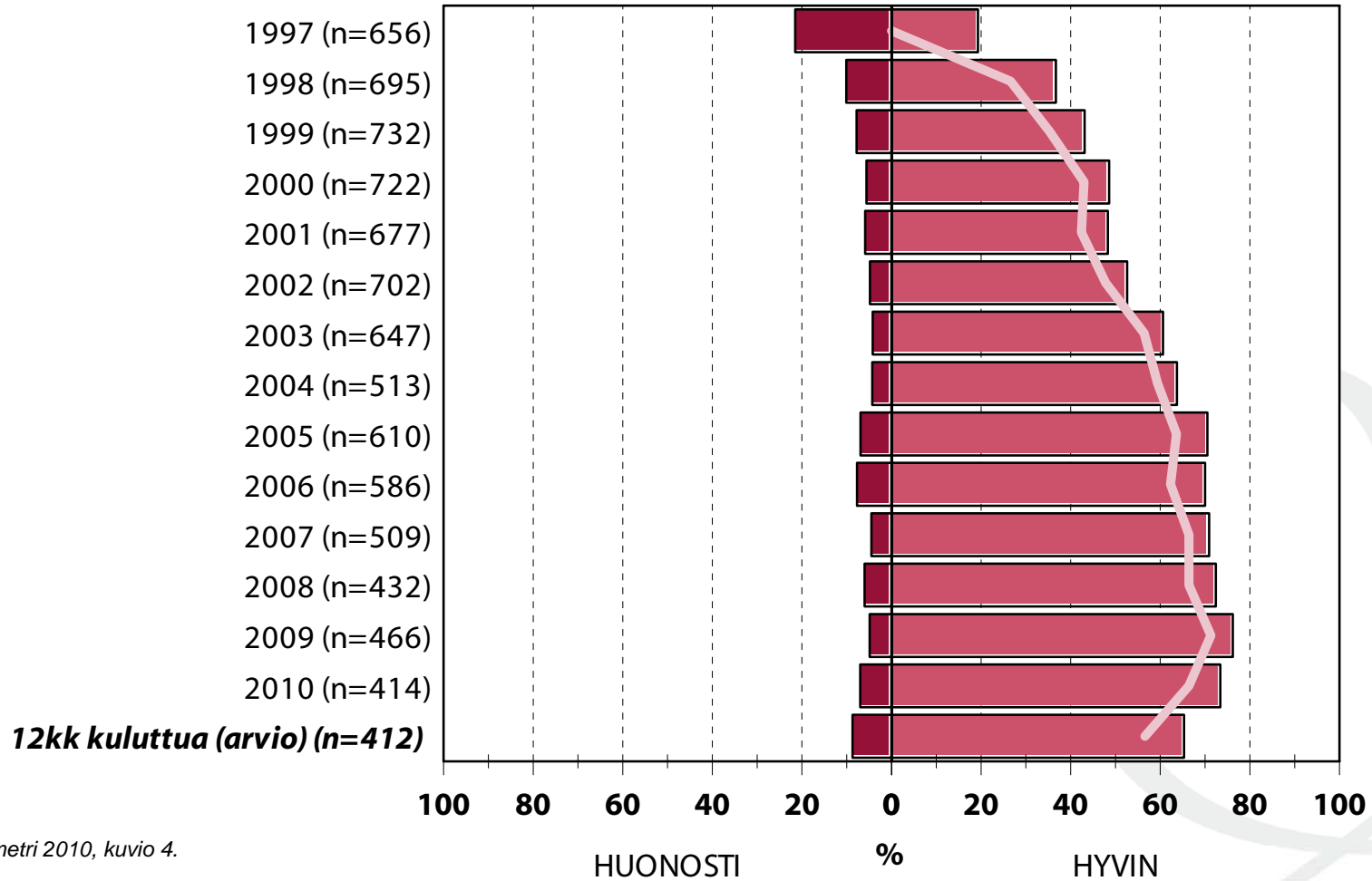
- ♡ Resurssien niukkuus tarpeisiin nähden leimallista kasvusta huolimatta
- ♡ Valtion ohjaus- ja rahoitusvastuu kaventunut
- ♡ Kuntien laaja itsemääräämisoikeus
 - alueelliset erot palvelujen saannissa vs. yhdenvertaisuus
- ♡ Palveluverkon supistuminen ja monimutkaistuminen

20 vuoden trendejä (2/2)

- ♡ Toimintatavan muutos
 - korjaava – ehkäisevä
 - laitoshuolto – avohuolto
- ♡ Palveluntuottajien roolin muutos suuri
 - kunnat – järjestöt – yritykset
- ♡ Palvelujen markkinaistaminen, kilpailuttaminen ja EU:n vaikutukset
- ♡ Ihmisen oman vastuun kasvattaminen

STKL Julkisten palveluntuottajien arviot hyvinvoinnin kokonaistilanteesta 1997-2010 ja 12 kk ennakointi

Viiva kuvaa hyvinvoinnin kokonaistilanne-indeksiä

Sosiaalibarometri 2010, kuvio 4.

Hyvinvoinnin kehitys viime lamasta tähän päivään (1/2)

♡ Lama leikkaa palveluja 1991-1995

- hyvinvointi heikentynyt eniten pitkäaikaistyöttömillä, nuorilla työttömillä, moniongelmaisilla lapsiperheillä ja yleensä lapsiperheillä, ylivelkaantuneilla, toimeentulotuen tarvitsijoilla
- supistukset kohdistuivat laajasti kaikkiin väestöryhmiin, mutta etenkin vähätuloisiin, monenlaista tukea tarvitseviin, lapsiperheisiin

♡ Lamasta toipuminen ja laman jälkilaskun aika 1996-2000

- kokonaishyvinvointi kohentunut 1997 lähtien, samalla polarisoitumiskehitystä
- hyvinvointikilpailussa hävinneet pitkäaikaistyöttömät, päihde- ja mielenterveysongelmista ja useista eri ongelmista kärsivät
- lisäksi hyvinvointi heikentynyt ylivelkaantuneilla, monenlaista tukea tarvitsevilla lapsiperheillä, yksinhuoltajilla, nuorilla, toimeentulotuen saajilla

viime lamasta tähän päivään (2/2)

- ♥ Hyvinvoinnin kasvun ja polarisaation aika 2001-2005
 - hyvinvointierot kasvavat edelleen
 - hyvinvointi heikentynyt eniten päihde- ja mielenterveysongelmista kärsivillä, pitkäaikaissairailla
 - heikoimmat mahdollisuudet turvata lisäksi pitkäaikaistyöttömien, asunnottomien, lastensuojelun asiakkaiden ja moniongelmaisten hyvinvointia
- ♥ Hyvinvoinnin kehitys tasaantuu, uuden taantumän kynnyksellä 2006-2010
 - hyvinvoinnin myönteinen kehitys tasaantunut, heikkenemistä ennakoidaan 2010
 - hyvinvointi heikentynyt eniten päihde- ja mielenterveysongelmista kärsivillä, pitkäaikaistyöttömillä; v. 2010 alussa samat ryhmät suurimmassa syrjäytymisriskissä, lisäksi työttömät tai kouluttautumattomat nuoret
 - palvelujen leikkaukset yleistymässä

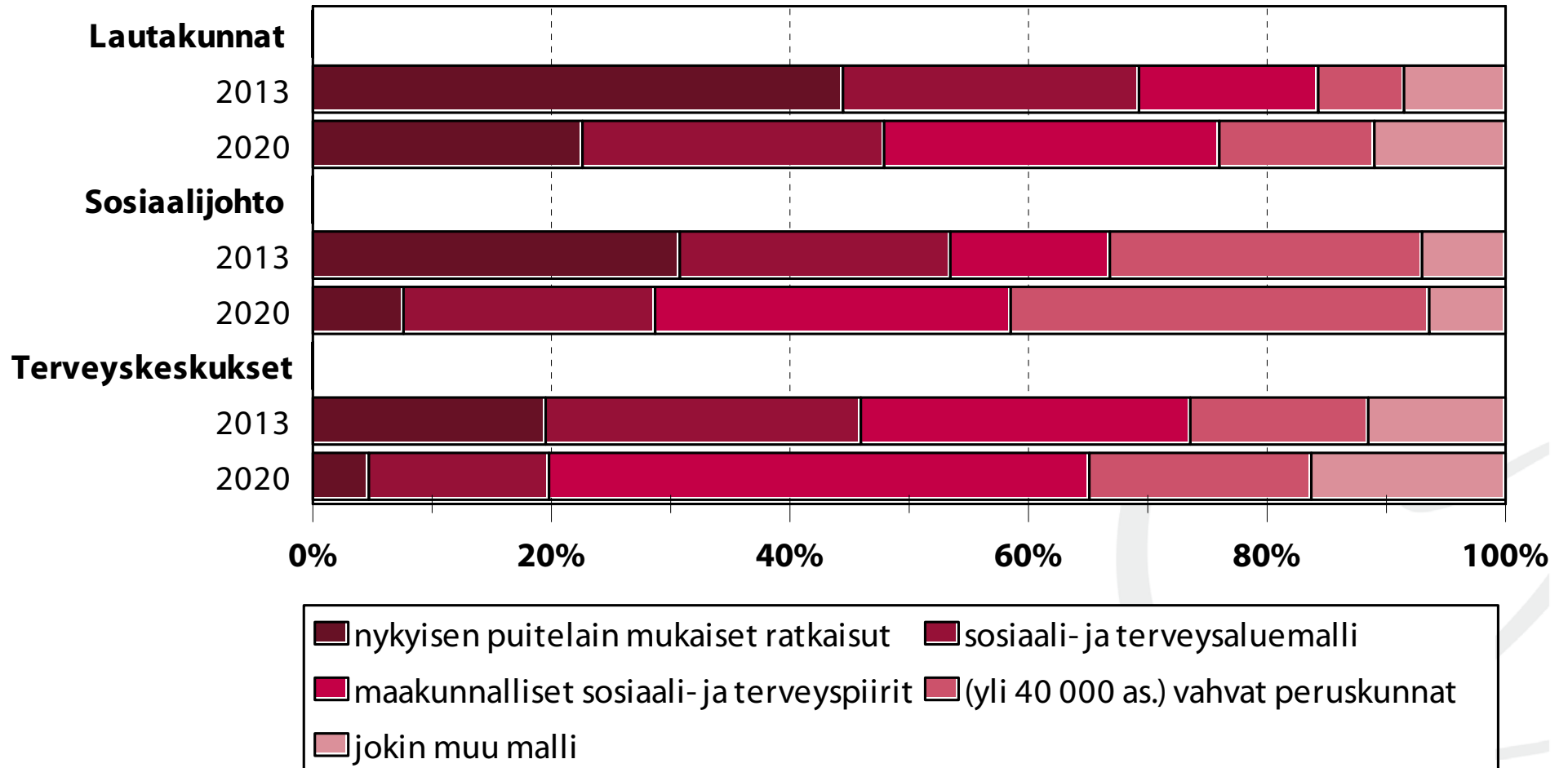
✖ STKL Heikompiosaisten palveluja ei ole suojattu riittävästi

- ♡ Kokonaisyhyvinvointi kohentunut 1997 lähtien, eri väestöryhmien väliset hyvinvointierot kasvaneet
- ♡ Hyvinvointi heikentynyt 20 vuodessa eniten päihde- ja mielenterveysongelmista kärsivillä ja pitkäaikaistyöttömillä sekä niillä, joilla ongelmat kasautuvat
- ♡ Näiden väestöryhmien tukemisessa palvelujärjestelmä on suurissa vaikeuksissa
- ♡ Vahvat oikeudet turvaavat suurten väestöryhmien palveluja; edellyttää heikoimpien ryhmien perusoikeuksien turvaamista ja voimavaroja syrjäytymiskierteiden katkaisuun

II

Millä mallilla sosiaali- ja terveyspalveluja järjestetään tulevaisuudessa?

Näkemykset siitä, millä mallilla sosiaali- ja terveyspalvelut tulisi järjestää tulevaisuudessa

Sosiaalibarometri 2010, kuvio 65.

Suunta 2020?

- ♡ Eri näkemyksiä tulevasta mallista
- ♡ Nykyistä laajempien toiminta-alueiden ja väestöpohjien kannatus kasvaa kaikilla
- ♡ Suuret alueet kyenneet turvaamaan palvelut paremmin
- ♡ Terveysturvan huolto kannattaa vahvemmin maakunnallisia sosiaali- ja terveysturva-alueita, sosiaalijohto vahvoja peruskuntia tai sote-alueita
- ♡ Kenttä turhautunut tulevan suunnan ja kokonaisnäkemyksen puuttumiseen

Tuleva suunta määriteltävä

- ♡ Poliittisen päätöksenteon linjattava sosiaali- ja terveyspolitiikan tuleva suunta
- ♡ Tarvitaan sosiaali- ja terveyspolitiikan tavoitteiden kannalta kestävä ratkaisu
- ♡ Sosiaali- ja terveydenhuollon tiivis yhteys välttämätön
- ♡ Linjausten puute merkitsee pahimmillaan valtakunnallisesti ohjattavissa olevan hyvinvointimallin murtumista
- ♡ Kuntien ratkaisujen liian suuri erilaistuminen vaarantaa yhdenvertaisen palvelujen saannin

III

Supistukset käynnistyneet palveluissa

✿ STKL Sosiaali- ja terveystalvelujen resursoinnissa odotettavissa käänne heikompaan

- ♡ Sosiaali- ja terveystalvelut kyetään turvaamaan hyvin tai melko hyvin runsassa 60%:ssa alueita
- ♡ Sosiaalitalvelujen turvaamisedellytykset heikentyvät v.2010 yli neljäsosalla ja taloudelliset resurssit lähes puolella alueista
- ♡ Perusterveydenhuollon talvelujen turvaamisedellytykset heikentyvät kolmasosassa ja taloudelliset resurssit puolessa terveystalveluista
- ♡ Irtisanomisilta ja lomautuksilta toistaiseksi vältytty
 - säästöjä saatu jättämällä täyttämättä vakansseja, palkkaamatta sijaisia ja jatkamatta määräaikaistalveluista

Sosiaali- ja terveysturvapalvelujen vähentäminen vuosina 2009 ja 2010

	2009	2010
Sosiaalipalvelujen vähentäminen	15% - vanhuspalveluja - kuljetuspalveluja - lapsiperheiden palveluja	23% - vanhuspalveluja - lapsiperheiden palveluja - kaikkia palveluja tasapuolisesti
Terveysturvapalvelujen vähentäminen	17% - lääkäripalveluja	24% - mm. vastaanottoa, päivystyspalveluja, kaikkia palveluja tasapuolisesti

✿ STKL Työnhakijoiden palvelut vaarantuneet TE-toimistoissa

- ♡ Muutos koetaan muita tahoja suurempana ja hallitsemattomampana
 - työn painopiste siirtynyt henkilöasiakkaista työnantajapalveluihin
 - pitkän aikavälin muutoksia
 - toimipisteverkoston supistuminen
 - sähköinen asiointi ja verkkotiedostus lisääntynyt
- ♡ TE-hallinnon resurssit riittämättömät kaikkien tehtävien hoitamiseen 60 %:n mielestä, tilanteen ennakoidaan heikkenevän vs. kasvava työttömyys
- ♡ Kritiikki alueelliseen ja valtakunnalliseen ohjaukseen

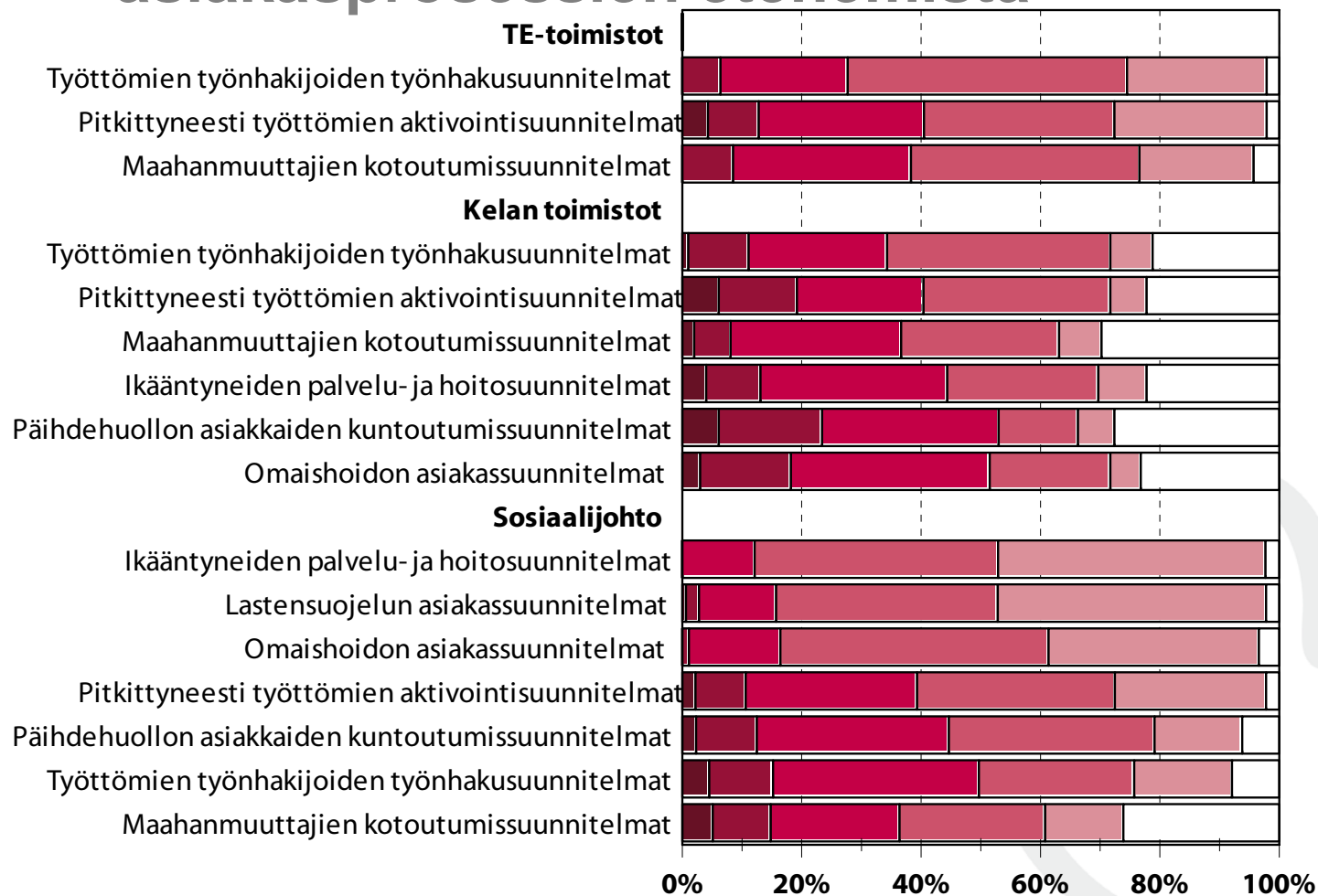
Riskinä edellisen laman virheiden toistaminen

- ♡ Palvelujen vähentäminen on käynnistynyt, ¼ sosiaali- ja terveysjohdosta ennakoi karsintoja kuluvana vuonna
- ♡ Samanaikaisesti taantuma on kasvattanut palvelutarpeita
- ♡ Riskinä uuden syrjäytyneiden ryhmän syntyminen; erityisesti nuoret ja jo aiemmin heikoimmassa asemassa olleet
- ♡ Tarvitaan valtionosuuksien määräaikainen korotus valtionvelan kasvamisesta huolimatta

IV

Yhteistyö ontuu palvelusuunnitelmissa

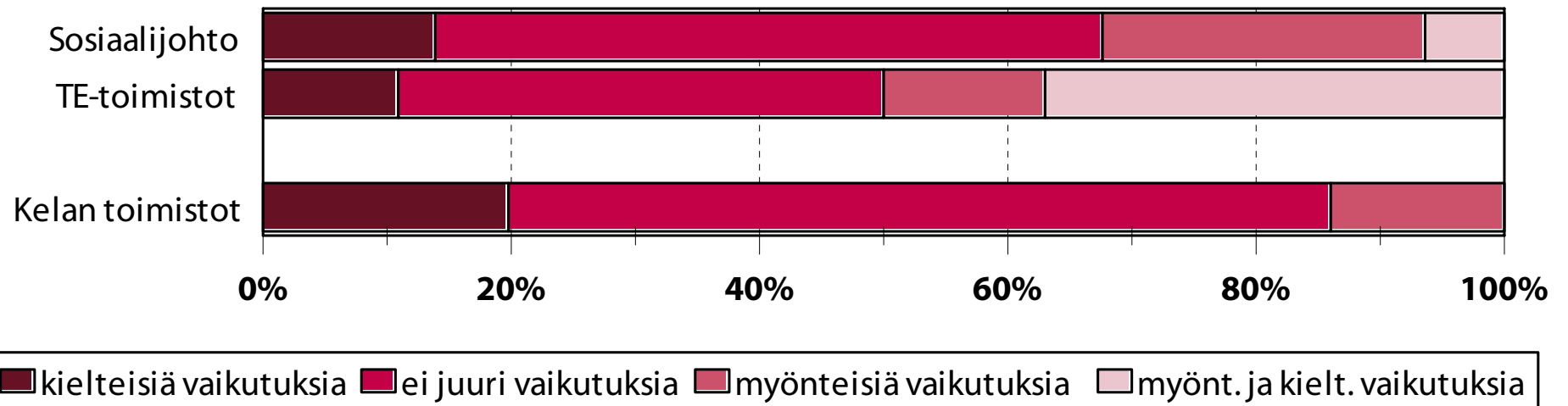
Eräiden suunnitelmien kyky tukea asiakasprosessien etenemistä

Sosiaalibarometri 2010, kuvio 32.

huonosti
 melko huonosti
 kohtalaisesti
 melko hyvin
 hyvin
 ei osaa sanoa

Aktivointi- ja työnhakusuunnitelmien sanktioiden vaikutukset asiakkaisiin

♡ Toimenpiteet eivät toteudu joskus viranomaisesta johtuvasta syystä

♡ 33% sosiaalijohdosta ja 38% Kelan johtajista sanktioisi viranomaisia / asiakashyvitystä

♡ TE-toimistojen johdosta 11%

Sosiaalibarometri 2010, kuvio 33.

Kelan toimistojen vastaukset poikkeavat muista vastaajatahoista sikäli, että vastaajilla ei ollut mahdollisuutta samanaikaisesti vastata kohtiin kielteisiä ja myönteisiä vaikutuksia

Palvelusuunnitelmien roolia vahvistettava

- ♥ Myönteisimmin arvioidaan oman hallinnonalan palvelu- ja hoitosuunnitelmia
- ♥ Yhteistyötä edellyttäviä ja toisen tahon päävastuulla olevia arvioidaan kriittisemmin
- ♥ Uudistuvassa lainsäädännössä vahvistettava yhteistyövelvoitetta ja palvelusuunnitelmien roolia
- ♥ Aktivointi- ja työnhakusuunnitelmat tulee tehdä myös viranomaisia velvoittavaksi; sanktiot kyseenalaisia

VI

Sosiaali- ja terveystieteiden valintojen aika

STKL Haurastunutta hyvinvointivaltiota vahvistettava

- ♡ Poliittisen päätöksenteon linjattava sosiaali- ja terveyspolitiikan tuleva suunta
- ♡ Taloudellisen kasvun turvaaminen ei yksin riitä päämääräksi; tarvitaan tasapaino inhimillisen ja sosiaalisen kehityksen ja talouden välille
- ♡ Alan tehokkuus ei parane vain rakenteita muuttamalla
- ♡ Julkinen valta ei voi vetäytyä vastuustaan: sen turvattava riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut, toimeentulo ja suojeltava erityisesti heikoimmassa asemassa olevia – markkinat eivät tee sitä
- ♡ Ihmisten hyvinvointi on kaikkien hallinnonalojen vastuulla
- ♡ Oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja universaalisuus kestävät periaatteet